

MOONTLIKE TOEKOMSTIGE PATROON VAN KLEURLINGVERSTEDELIKING IN WES-KAAPLAND

deur

Dr. W.P. PIENAAR*

1. INLEIDING

Volgens die Nasionale Fisiese Ontwikkelingsplan (1) word, behalwe die bestaande metropolitaanse gebiede van Groter Kaapstad en Port Elizabeth - Uitenhage, vyf ander groeipunte in die Kaapprovinsie uitgesonder. Hulle is die Saldanhabaai kompleks, George, Oos London, Kimberley en 'n denkbeeldige groeipunt vir Noordwes-Kaapland. Hierdie keuse impliseer dat daar by elkeen van hierdie stedelike nedersettings genoeg ontwikkelingspotensiaal bestaan om, sonder grootskaalse staatsinvestering, te kan ontwikkel en 'n groot bevolking te kan huisves (l, p. 18). Hierdie ontwikkeling sou dus moet geskied in kompetisie met die bestaande metropolitaanse sentra.

Op hierdie stadium sou dit dus belangrik wees om ondersoek in te stel na die toekomstige patroon van verstedeliking in Wes-Kaapland. Omdat die Kleurling stedelike bevolking in Wes-Kaapland heelwat vinniger groei as die blanke stedelike bevolking (3,3% teenoor 1,8% per jaar) sou dit vanpas wees om veral die toekomstige patroon van Kleurlingverstedeliking in Wes-Kaapland te ondersoek.

2. KLEURLINGVERSTEDELIKING IN WES-KAAPLAND

Tabel 1 toon die huidige Kleurlingverstedeliking in Wes-Kaapland per sosio-ekonomiese ontwikkelingsstreek. Soos getoon op die figuur het die verstedeliking onder Kleurlinge gedurende die periode 1960 tot 1970 teen 'n heelwat vinniger tempo plaasgevind in die mees noordelike streke van Wes-Kaapland in die omgewings van Upington en Sishen (streke 17 en 18.) Die streke teen die suidkus in die omgewing van Knysna en George toon saam met Vredenburg - Saldanha omgewing asook die mynboukompleks by Springbok - Nababeep die tweede grootste wins in stedelike Kleurlinge. Die Kleurlingbevolking van die Groter Kaapstad en die Port Elizabeth - Uitenhage metropolitaanse streke het teen slegs 3,8% en 3,7% per jaar toegeneem wat laer is as die nasionale gemiddelde jaarlikse groei. Hierdie relatiewe lae groei is heelwaarskynlik die gevolg van hoofsaaklik 'n afplatting in die groei van stedelike werkgeleenthede alhier, 'n gebrek aan voldoende behuising en duurder lewensomstandighede.

3. VERSTEDELIKINGSPOTENSIAAL IN WES-KAAPLAND

Die vraag ontstaan of die toekomstige Kleurlingbevolking van Wes-Kaapland genoeg sal wees om die nuwe sekondêre en tersiêre werkgeleenthede by die groeipunte te vul. Dit sal dus nodig wees om te bepaal hoeveel Kleurlinge beskikbaar sal wees vir verstedeliking en ook waarvandaan hierdie immigrante sal kom.

Dit is aanvaar dat daar iewers 'n breeklyn tussen die verskillende groeipunte soos deur die N.F.O. getoon, bestaan. Kleurlinge woonagtig ten weste van hierdie breeklyn tussen Kaapstad, Saldanha, en sê Springbok aan die eenkant en PE-Uitenhage en Kimberley aan die anderkant sal na die Weskusgebied migreer terwyl die aan die anderkant na PE-Uitenhage en Kimberley sal gaan. Die geïdealiseerde posisie van die breeklyn soos getoon op di figuur is met behulp van die Reillyformule (2, p. 384) bepaal. Dit word verder ook aanvaar dat indien geen indiensnemingsgeleenthede by die nuwe groeipunte geskep sal word nie al die potensiële Kleurlingimmigrante noodwendig na die bestaande metropolitaanse sentra, Groter Kaapstad en Port Elizabeth - Uitenhage, sal migreer.

Die volgende stap sal dus wees om die aantal immigrante wat vanuit hierdie gebied sal migreer na die onderskeie groeipunte, te bepaal. Slegs die Kleurlingbevolking ten weste van die breeklyn word in aanmerking geneem. In die berekening hiervan is sekere aanvaarding gemaak, soos gaandeweg verduidelik sal word. Dit is slegs benaderings wat aansienlik kan afwyk en die inhoud van Tabel 2 moet beskou word in daardie lig.

In Tabel 2 word die totale Kleurlingbevolking van die hinterland getoon in die eerste ry. Van hierdie bevolking sal egter slegs 'n deel beskikbaar wees vir migrasie na die Weskus, want in die hinterland is daar sekere dorpe waarvan die Kleurlingbevolking vinniger gegroei het as die nasionale Kleurlinggroeiakoers van 3,05% per jaar. Daar is aanvaar dat hierdie dorpe nie 'n Kleurling-emigrasie na die Weskus sal ondervind nie, maar hulle sal vermoedelik ook nie Kleurlinge vanuit die groter hinterland aanlok nie. Die vermeerdering van die Kleurlingbevolking in hierdie dorpe sal dus slegs plaasvind as gevolg van natuurlike aanwas wat gelykstaande is aan die nasionale jaarlikse groeiakoers vir Kleurlinge. Die tweede ry in Tabel 2 toon hierdie bevolking. Die restant is dus die Kleurlingbevolking in die hinterland waarvan 'n sekere persentasie sal verstedelik. Nadat die huidige verstedeliking aan die Weskusgebied (waar die nuwe groeipunte geleë sal wees) geprojekteer is tot die jaar 2000, kan die deel van die hinterland se Kleurlingbevolking wat na die groeipunte sal migreer bereken word. Dit blyk dus dat daar teen die jaar 2000 bykans 670 000 Kleurlinge uit die hinterland na die nuwe groeipunte, asook ander dorpe in die Weskusgebied sal migreer.

3. DIE GROEIPOTENSIAAL AAN DIE WESKUSGEBIED

As 'n verdere stap sal dit nodig wees om die groeipotensiaal van die Weskusgebied te analiseer ten einde vas te stel waarnatoe hierdie Kleurlingimmigrante gekanaliseer moet word.

Na aanleiding van Perloff en Dodds (5, p. 21-36) kan die groeifaktore wat aanwesig moet wees om die beste klimaat te skep vir ekonomiese groei as volg opgesom word:

- Goeie landbougrond wat meegehelp het tot die besetting van die bodem op so 'n manier dat die digste bevolkingsvestiging plaasvind waar die hoogste landboupotensiaal voorkom.
- Goeie minerale bedeling in dieselfde gebied wat kan aanleiding gee tot diversifikasie vanaf die landbou na konstruksie en vervaardiging.
- Die daaropvolgende groei is dan afhanklik van die skepping van nuwe en die verbetering van bestaande infrastruktuur watervoorsiening, paaië spoorlyne en hawens.
- Vir volgehoue groei hierna is die aanwesigheid van groot markte en geskoolde arbeidsbronne, wat gewoonlik in groot stedelike gebiede aangetref word, 'n voorvereiste.

Deur hierdie groeifaktore statisties te kwantifiseer kan die groeipotensiaal van die Weskusgebied bepaal word. Soos beskryf deur Page (4, p. 425-437) is gevind dat die volgende vier faktore die kumulatiewe groeivoordele die beste naboots, naamlik: landelike bevolkingsdigtheid, die afstand na die naaste groeias, die afstand na die naaste bron van voldoende watervoorrade en die afstand na die naaste myne.

Volgens Page (4) bestaan daar 'n goeie korrelasie tussen grondvrugbaarheid en die landelike bevolkingsdigtheid, terwyl die bydrae van die minerale hulpbronne tot die stedelike groeipotensiaal goed beskryf word deur die afstand na ektiewe myne. Die afstand na voldoende water en die groei-as verteenwoordig die bydraes van die infrastruktuur. Die kumulatiewe bydraes van elkeen van die groeifaktore tot totale stedelike groei word in Tabel 3 getoon.

Hierdie groeikoëffisiënte is toegepas in 'n studie oor die groeipotensiaal in die Weskusgebied (6.p.270-275) en hiervolgens blyk dit dat die hoogste groeipotensiaal in die gebied, met die uitsondering van die Kaapse metropolitaanse gebied, by onderskeidelik Vredenburg - Saldanha, Vredendal en Springbok - Nababeep geleë is. Die Vier-en-Twintigriviere dorpe kompleks in

* Senior lektor in Stads- en Streekbeplanning aan die Universiteit van Stellenbosch

TABEL 1 STEDELIKE BEVOLKINGSGROEI VAN KLEURLINGE IN WES-KAAPLAND 1960 - 1970

STREEK EN HOOFDORP	STEDELIKE BEVOLKING		JAARLIKSE GROEI % 1960-1970	MIGRASIE WINS OF VERLIES
	1960	1970		
1. Springbok	9 769	16 373	5,5%	+ 1,0%
2 Vredendal	9 899	13 557	3,3%	- 0,6%
3 Saldanhabaai kompleks	22 889	34 320	4,3%	+ 0,4%
4 Worcester	37 218	53 617	3,8%	- 0,1%
5 Caledon	23 604	33 024	3,4%	- 0,5%
6 George	27 134	45 015	5,4%	+ 1,5%
7 Oudtshoorn	17 397	22 238	2,6%	- 1,3%
8 Humansdorp	8 916	12 540	3,6%	- 0,3%
9 Jansenville	4 615	6 176	3,1%	- 0,8%
12 Graaff-Reinet	19 611	27 422	3,5%	- 0,2%
13 Beaufort-Wes	15 406	22 704	4,1%	+ 0,2%
14 Calvinia	8 762	11 053	2,4%	- 1,5%
15 De Aar	14 899	21 754	4,0%	+ 0,1%
16 Prieska	7 242	11 721	5,1%	+ 1,2%
17 Upington	15 820	37 259	9,3%	+ 5,4%
18 Kuruman	4 659	8 240	6,1%	+ 2,2%
19 Kimberley	25 434	37 712	4,2%	+ 0,3%
Kaapstad	467 183	681 810	3,8%	- 0,1%
Port Elizabeth	79 729	112 884	3,7%	- 0,2%
Wes-Kaapland	648 362	887 067	3,3%	- 0,6%
R.S.A.	1 031 063	1 494 490	3,9%	-

Nota: Migrasie is bereken deur die jaarlikse groei van die distrikte te vergelyk met die nasionale groei.

TABEL 3 STEDELIKE GROEIFAKTORE SOOS AFGELEI UIT DIE GROEI VAN 57 SUID-AFRIKAANSE DORPE TUSSEN 1960 EN 1970

KONSTANT 1.02153			
GroEIFaktore	Koëffisiënt	Standaardfout	Veelvoudige korrelasie
Nie-stedelike bevolkingsdigtheid (Blank en Kleurling) per vierkant kilometer (1000 km ²)	+ 0,00062	0,00036	0,67
Afstand na groei-as in kilometer (logaritmes)	-0,00303	0,00100	0,65
Afstand na voldoende water in kilometer	-0,00007	0,00004	0,61
Afstand na naaste myn in kilometer	-0,00015	0,00003	0,47

Nota: Hierby is ook die volgende konstante gebruik in die berekening van groeipotensiaal.

- a) Voorsiening van groeipunt voordele (4,4% per jaar)
- b) Invloed van 'n spoorwegstasie indien dit ontbreek (2,4% per jaar.)

TABEL 4 GROEIPOTENSIAAL VAN GROEIPUNTE

GroEipunt	GroEIFaktore en -Koëffisiënte				Geprojekeerde Kleurlingbevolking				
	KONSTANT: 1,02153				BEREKENDE JAARLIKSE GROEIKOERS	1970	1980	1990	2000
	1	2	3	4					
	0,00062	-0,00303	-0,00007	-0,00015					
Saldanha-Kompleks	3,5	5,3	20	20	1,0470	12061	19000	30 000	48000
Vredendal-Kompleks	9,0	6,1	10	10	1,0502	5284	9000	14 000	23000
Springbok-Kompleks	2,5	6,5	100	10	1,0387 1,0631	11 331 11 331	17000 21000	24000 39000	35000 70000
					TOTAAL	28 675	49000	68000	106000

GROEIFAKTORE

- 1 = Landelike bevolkingsdigtheid in p/km²
- 2 = Afstand na groei-as in km. (logaritmes)
- 3 = Afstand na voldoende water in km.
- 4 = Afstand na die naaste myn in km.

Jaarlikse groeikoers = konstant + waardes van koëffisiënte ± addisionele faktore.

Addisionele faktore = groeipuntvoordele (+ 0,04387)

= spoorwegstasie

(- 0,02438 indien dit bestaan)

(+ 0,02438 indien dit ontbreek.)

Die Springbok-kompleks se berekende jaarlikse groeikoers sal met 0,02438 (2,4% per jaar) verhoog indien 'n spoorwegstasie en spoorlyngeriewe voorsien word.

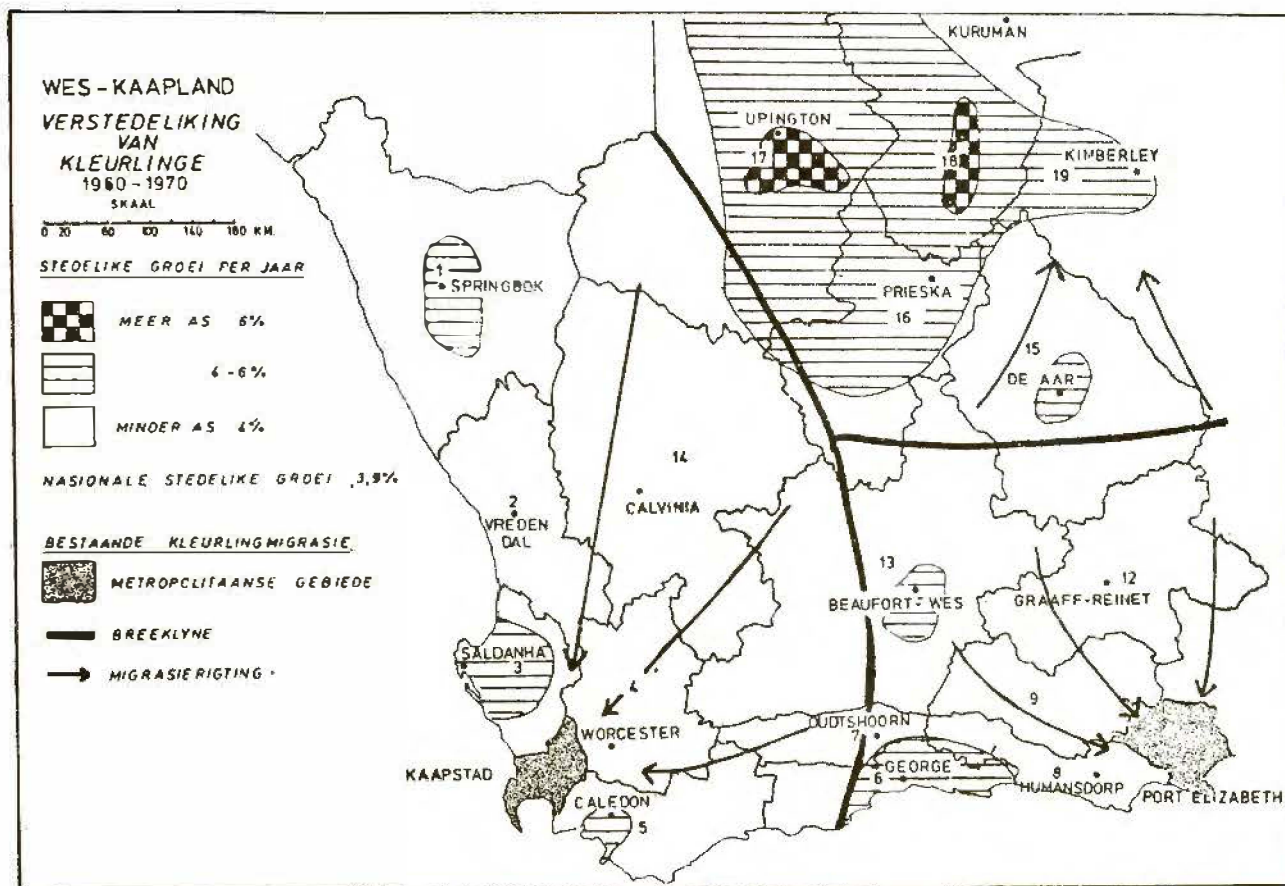
TABEL 2 TOEKOMSTIGE KLEURLINGIMMIGRASIE VANUIT HINTERLAND

	1970	1980	1990	2000	OPMERKING
Totale Kleurlingbevolking, in Hinterland	1 169 602	1 626 098	2 260 763	3 143 139	† Groeikoers 1951 - 1970 3,35% p.j.
1					
Natuurlike aanwas van bestaande stede	725 110	979 261	1 322 492	1 786 025	Natuurlike aanwas: 3,5% per jaar (Nas. Groeikoers.)
2					
Kleurling bevolking van hinterland waarvan 'n persentasie sal migreer na groeipunte		647 341	938 271	1 357 114	Verskil tussen Ry 1 en Ry 2
3					
Persentasie verstedeliking: Weskus 1921 - 1970	41,3	44,2	46,8	49,2	$Y = A \cdot x^b$ Y = % verstedelik X = Jaarinterval Y = 9,85x 0,368
4					
Migrasie na* groeipunte		286 125	439 110	667 700	

Stedelike gebiede in hinterland met 'n hoër jaarlikse groeikoers as die nasionale gemiddelde van 3,05 persent.

	1970	GROEIKOERS 1960 - 1970	OPMERKINGS
Groter Kaapstad	681 810	3,8%	Jaarlikse Groei sal
Calvinia	4 612	3,8%	Afplat na Nasionale
Worcester	22 083	3,7%	Gemiddelde van 3,05
Caledon	2 910	4,3%	Persent
Mosselbaai	9 685	4,9%	(Natuurlike Aanwas)
Hawston	4 010	7,8%	
Totaal	725 110		

*Dit is moontlik dat hierdie getalle aansienlik meer kan wees omdat die plattelandse werkgeleenthede reeds versadig is en daar 'n sterker verstedelingskoers kan intree.

die omgewing van Gouda, Tulbagh, Riebeeck-Wes en-Kasteel asook die toekomstige mynbousentrum Aggeneis toon ook 'n goeie groeipotensiaal.

In Tabel 4 word die groeipotensiaal van die Saldanha-, Vredendal- en Springbokkomplekse getoon. Van die totale migrasiereserwe van ongeveer 670 000 Kleurlinge sal bogenoemde drie groeipunte teen die jaar 2000 skaars 100000 trek. As gevolg van die onvermoë van die groeipunte om die migrasiereserwe te akkomodeer sal die reis van die Kleurlinge noodwendig na die Kaapse metropool moet migreer. Volgens Page (3,p.3) het daar gedurende 1960 tot 1970 meer as 50 000 Kleurlinge na die Kaapse metropool gemigreer. Dit is dus duidelik dat indien daadwerklike uitvoering gegee wil word aan die beleid van desentralisasie daar groter groeikrag aan die groeipunte verleen sal moet word. Toekomstige staatinvestering en fiskale hulpmiddele by groeipunte sal 'n groter bydrae tot die totale ontwikkelingspotensiaal aan die Weskus moet lewer. Hiermee sou dit moontlik wees om die verwagte migrasiestroom na die Kaapse metropool, na die nuwe groeipunte te deflekteer.

VERWYSINGS

1. Departement van Beplanning en Omgewing: Nasionale fisiese ontwikkelingsplan: Pretoria, 1975.
2. Isard, W and J.H. Cumberland (Red): Regional Economic Planning; Techniques of analysis, Paris, 1960.
3. Page, D: A growthpoint at Gouda. Business Week, September, 1974.
4. Page, D: Evaluation of growth potential of towns: Suid-Afrikaanse Geograaf, Volume. IV, No. 5, Stellenbosch, September 1974.
5. Perloff, H.S. with V.W. Dodds: How a region grows; Supplementary Paper No. 17, Committee for economic development, New York, 1963.
6. Pienaar, W.P. Beplanning van die verstedeliking van die kleurlinggroep in Wes-Kaapland met spesiale verwysing na die Weskus; Ongepubliseerde D Phil Proefskrif (Stads- en Streekbeplanning, Universiteit van Stellenbosch, November 1976.)

ECONOMIC GROWTH AND EQUITY IN THE WESTERN CAPE

by

D. DEWAR and D. CORT

DEPARTMENT OF URBAN AND REGIONAL PLANNING, UNIVERSITY OF CAPE TOWN.

Over the last few decades the tenet of economic growth has been central to the policies and priorities of most nations and regions of the world. Increasingly, however, the concept of growth is being questioned. This questioning is primarily the result of a growing realization that growth is creating many problems, the magnitude of which are enormous; that in many cases the benefits of growth are not passed on to the mass of the people; and that, in the quest for economic "development", many significant societal and cultural characteristics are being destroyed (Goulet, 1971).

This paper explores the degree to which economic growth is in fact benefitting the people of the Western Cape and the processes which underlie both growth and the distribution of benefits.

Economic growth within a region can essentially be defined as increases in the regional product over time. The primary way in which benefits of this growth are distributed to the mass of people is through income. Income distribution curves, then, can be used as a measure of the degree to which the distribution of growth is equitable. This relationship between growth and distribution is highly complex, in that differing degrees of equality can exist in different sections of the curve. In those societies in which a strong correlation exists between social, cultural or ethnic characteristics and income, differentials in equality may exist not only **within** but **between** income distribution curves. The Western Cape is such a society.

Income distribution, and the concept of equity, in turn have implications for economic growth. Theoretically it can be argued that sustained economic growth, particularly in developing conditions, is dependent upon conditions of inequity, for growth is dependent upon capital accumulation; capital accumulation in turn is dependent upon savings; and large-scale savings require inequitable income distributions. The rationale is, therefore, that for a period in the development process, the achievement of growth is more significant than the attainment of improved levels of welfare or more equitable income distributions. Once sustained growth is achieved, re-distribution can occur. The developmental problem then becomes the assessment of the degree of inequality which should exist and the stage at which re-distribution should occur.

A number of factors affect the distribution of income, including the sectoral distribution of economic growth (for example whether in secondary or tertiary activity); political institutions and the degree of diffusion of political power, the organization of production and

the degree of concentration of land and enterprise; the nature of social structure (particularly as reflected in attitudes and values); the educational structure; differential natural increase rates and regional and sub-regional migration.

THE WESTERN CAPE (1)

A number of important structural changes have occurred in the Western Cape between 1960 - 1970. One of the most significant has been a decrease in total unemployment, and a relative decrease in the ratio of white to Coloured unemployed. (Table 1)

(1) Defined here as economic regions 01, 04 and 05 (fig 1)

